

Preek bij het 150-jarig Jubileum van de
GEREFORMEERDE KERK SIDDEBUREN
gehouden op 9 september 2007

‘NOBLESSE OBLIGE’

Adel verplicht

Gemeente van Christus,

Een 150-jarig jubileum; dat is een periode die de menselijke herinnering overstijgt. Wie ons oudste gemeentelid vraagt naar zijn jongste herinneringen komt terecht in het eerste decennium van de 20^e eeuw. Hij vertelde ons dat hij zich de bouw van deze kerk in 1912 nog kon herinneren! Stelt u zich eens voor: er leeft iemand onder ons, die zijn ogen kan dichtdoen en dan de levende beelden nog ziet van de bouw van deze bijna 100-jarige kerk! Maar verder dan dat komen we niet.

Het jaar 1857 –We kunnen ons nog maar nauwelijks voorstellen hoe de wereld er toen uitzag. Er moet nog veel veen en woeste grond rondom Siddeburen zijn geweest. Kleinschalige landbouw met veel variatie. Er schijnt hier veel boekweit op de velden te hebben gestaan. Wie zou niet nog eens door dat landschap willen lopen, over de uitsluitend onverharde paden. Lopen ja, want dat was naast paarden-wagen het enige vervoer. De eerste stoomlocomotief had nog maar pas gereden van Amsterdam naar Haarlem. Het zou nog jaren duren voordat de eerste auto's door de straten reden. Zelfs de fiets zoals wij die kennen, moest nog worden uitgevonden. Het was de tijd van Charles Darwin en van de uitvinding van de gloeilamp. Een wereld die ons vreemd is geworden.

In die wereld, in het jaar 1815, wordt - naar verluid - een man in Siddeburen 'krachtdadig bekeerd'. Van een beruchte ruige vloeker verandert Berend Massier in een toegewijd christen. Het is ds. Los die ons dit verhaal vertelt, een verhaal dat u straks ook zult vinden in de Jubileumbundel. Deze Massier is één van de voormannen van de Afscheiding in Hellum. Aanvankelijk ontstaat er in Siddeburen een soort dependance van de kerk van Schildwolde, maar in 1857 wordt de Gereformeerde Kerk van Siddeburen zelfstandig, onder leiding van deze Berend Massier, die dan ouderling is. De eerste kerkenraadsvergadering van de Gereformeerde Kerk van Siddeburen vindt plaats bij hem aan huis.

Mijn hervormde collega vroeg zich af of de viering van 150 jaar gereformeerde kerk nu wel een felicitatie verdiende – het zou immers duiden op een 150 jaar oude breuk. En helemaal ongelijk heeft hij natuurlijk niet. Maar wat is het dan goed om te lezen dat onze kerk in Siddeburen in haar oorsprong niet allen een afscheiding of breuk kent, maar een *bekering*, namelijk de bekering van Berend Massier. De Gereformeerde Kerk van Siddeburen is vrucht van een *opwekking!* *Noblesse oblige* – adel verplicht!

En dan ga ik met de vinger langs al die oude namen. De eerste predikant, dominee Hulst – hoe zou hij van een dependance van Siddeburen een zelfstandige gemeente hebben gemaakt? Een knap staaltje gemeenteopbouw. En dominee Reijenga, die in januari 1911 hier komt en in december van datzelfde jaar het voorstel doet voor de bouw van een nieuwe kerk – wat een moed heeft deze man gehad voor zo'n ambitieus project als de bouw van een nieuwe kerk!

Dan komen de namen van predikanten die u nog kent. Dominee Los, de eerste bewoner van de nieuwe pastorie en de man die in de oorlogsjaren zoveel betekent heeft voor zijn gemeente en voor het dorp. En zijn opvolger, dominee Hazenberg, die hier zijn stempel op de kerk heeft gezet door de mooie ramen van de kerk te ontwerpen. Na hem kwam dominee De Kruyk – vandaag hier in ons midden – die de preek bij het 100-jarig Jubileum hield! En dan komen de namen die velen van u nog kennen: Reenders, Groot Enzerink en dominee Witte, die onlang hier nog voorging, De Jonge, Heslinga en dominee Vaatstra van wie u veel te vroeg afscheid moest nemen.

Namen met verhalen. Het zijn *hun* namen die op het bord staan en de geschiedenis in gaan, maar achter die namen schuilen de velen die samen met hen gestalte gaven aan de Gereformeerde Kerk Siddeburen. Een geschiedenis waarin nogal wat veranderde maar waarin in ieder geval dit gelijk bleef: mensen komen hier samen rond een geopende bijbel. Om troost te zoeken, om zich te laten gezeggen. 150 Jaar lang klonk hier het evangelie, werd hier gebeden en gezongen! 'Waar nog de wolk gebeden hangt, van wie zijn voorgegaan', zongen we. Wat begon in het midden van de 19^e eeuw, wat de hele roerige 20^e eeuw met al zijn veranderingen overleefde, dat mogen wij verder dragen de 21^e eeuw in.

Ja, dat zeggen we wel: 'verder dragen in de 21e eeuw', maar als we zo dichtbij komen, gaan we ons toch ook wat ongemakkelijk voelen. We weten allemaal wat er zich de afgelopen 25 jaar met de kerk – hier en elders – heeft voltrokken. Van een kerk die twee keer per zondag vol zat, zijn we geworden tot een kerk die nog maar één keer per zondag halfvol zit. In 25 jaar tijd lijkt meer te zijn afgebrokkeld dan er in 100 jaar daarvoor is opgebouwd. Wie de statistieken doortrekt komt niet meer uit in 2057... misschien nog 15 jaar, maximaal 20 – dan lijkt het over en uit. Is dit dan ons laatste grote jubileum?

Proberen we dat even te vergeten? Vieren we ons feestje, spreken we onze dank uit en zien we volgende week wel weer? Ik denk niet dat dat eerlijk zou zijn – niet tegenover onszelf, maar ook niet tegenover al die voorgangers. Hebben zij zich dan voor niets al die moeite getroost? We zijn het aan al onze voorgangers en voorouders verplicht om onze situatie onder ogen te komen. *Noblesse oblige* – adel verplicht!

Al 150 jaar lang gaat hier de bijbel open – nu we hier zijn, doen we er goed aan dat ook te doen. We hebben twee scherpe bijbelgedeelten gelezen tenslotte. Allereerst die rede van Mozes – dat was ook een Jubileumtoespraak: Mozes kijkt terug op 40 jaar woestijnreis! Een reis die ten einde loopt, het volk staat voor het beloofde land. Daarom doet Mozes een emotioneel appèl op het volk en roept ze op – juist hier op dit belangrijke punt! – een keuze te maken: ‘Besef goed, vandaag stel ik u voor de keuze tussen voorspoed en tegenspoed, tussen leven en dood’. Hoe ga je die toekomst in?

‘Ik roep vandaag hemel en aarde als getuigen op: u staat voor de keuze tussen leven en dood, tussen zegen en vloek. Kies voor het leven, voor uw eigen toekomst en die van uw nakomelingen...’

Het volk moet een keuze maken. Maar waarom? Uit loyaliteit aan Mozes? Uit respect voor de voorvaders? Ja, dat ook, want er is wat beloofd aan de vaders! Maar Mozes zegt het hier anders: ‘*Doe het voor je eigen toekomst en de toekomst van je nakomelingen*’. Doe het voor je kinderen! Als je ergens rekenschap aan verplicht bent is het aan je kinderen! Het land dat jullie intrekken is het land van je kinderen en kleinkinderen. Dat geldt ook voor ons: de tijd die we ingaan is de tijd van onze kinderen! De kerk waaraan we bouwen zal ook een geestelijk thuis voor onze kinderen moeten zijn! Kies omwille van hen!

Dat zet ons aan het denken. Juist vandaag, op een Jubileum, kijken wij achterom en voelen ons aan ons voorgeslacht verplicht om het werk van God hier in Siddeburen niet los te laten! Maar Mozes roept ons op vooral de *andere* kant op te kijken: ‘Kies voor het leven, voor uw eigen toekomst en die van je kinderen!’ We kijken terug op het jaar 1857, maar misschien moeten we vooral kijken naar het jaar 2057 en naar de vraag: is er dan nog een kerk? Of dat zo is, of niet zo is, dat zal in hoge mate afhangen van de keuzes die we nu maken – hier en nu!

Hoopten wij net nog even dat we misschien de vraag naar de toekomst wel konden wegschuiven, hier, bij een geopende bijbel blijkt dat we juist hier, juist nu naar de toekomst moeten kijken! U mag best weten: het zijn woorden die mij raken. Het doet pijn als je steeds minder jonge mensen tegenkomt in de kerk. En het zijn niet alleen de kinderen, het zijn de gezinnen en de ouders – eigenlijk

alles wat jonger is dan 50 jaar –, die zich ongemakkelijker gaan voelen in de kerk. Waarom kunnen steeds minder 20-ers, 30-ers en 40-ers het gevoel hebben dat de kerk een plek is waar ze thuis komen?

Het doet pijn omdat ik verlang naar een kerk waar we werkelijk allemaal weer geraakt worden: jongeren, midlifers en ouderen. En dat we allemaal volwaardig een plaats kunnen vinden. In de zondagse dienstens, maar ook tijdens die andere 167 uren van de week. Ik verlang naar een kerk waar kinderen voluit meedoen in de viering – niet dat het kinderdiensten worden maar dat het open, toegankelijke diensten zijn, waar we geen drempels meer opwerpen in de vieringen, ook niet als we het kostbare feest van het avondmaal vieren. Ik verlang naar een kerk waar mensen hun verhaal kwijt kunnen en troost kunnen vinden in een taal en een vorm die herkend wordt. Ik verlang naar een kerk waar muziek klinkt uit oude tijden en uit eigen tijd.

Maar weet u waar we dan tegenaan lopen? We worden bang! Ik net zo goed als u. We worden bang omdat we niet precies weten hoe zo'n kerk er uit zou moeten zien. We worden bang omdat we bekende, vertrouwde en geliefde woorden en vormen moeten loslaten. Want alleen wie zijn handen leeg maakt, open doet, kan het nieuwe ontvangen. We worden bang en grijpen misschien des te krampachtiger naar het bekende en vertrouwde: 'Laten we vooral niet teveel tegelijk veranderen, laten we vooral niet te snel gaan...' En dus knikken we instemmend: tja, misschien zou het wel goed zijn, maar nu nog even niet. En we gaan weer over tot de orde van de dag.

Maar intussen tikt de klok door en loopt de kerk leeg. En weer klinken dan die woorden van Mozes ons in de oren: 'Kies voor het leven, voor uw eigen toekomst en voor die van je kinderen'. Kies voor je kinderen. *Noblesse oblige* – adel verplicht – ja zeker, maar vooral ten opzichte van de huidige generatie en de komende generatie. Vooral omwille van die jongens en meiden die hier net stonden! Wij lijken vaak vooral het omgekeerde te doen: we blijven trouw aan onze ouders, aan het bekende, aan het vertrouwde.

We lazen nog een gedeelte uit de bijbel. Een rede van Jezus – ook één die aandringt op een keuze!

'Wie mij volgt, maar niet breekt met zijn vader en moeder, en vrouw en kinderen en broers en zusters, ja zelfs met zijn eigen leven, kan mijn leerling niet zijn'

Leerling van Jezus zijn betekent: durven breken met het vertrouwde. Durven op weg te gaan achter Jezus aan, het onbekende land tegemoet. Net als Abraham, net als de pelgrims.

Is dat blind extremisme? Is dat fanatisme waar we ver van willen blijven. Jezus lijkt dat heel anders te bedoelen. Hij roept juist op tot grote nuchterheid: bereken je kansen! Maak maar een begroting op: wat kost het je en wat brengt het je? Jezus vertelt over een man die een toren wil bouwen en een koning die oorlog gaat voeren: zij zullen eerst ook de kosten en baten berekenen. Kunnen we het opbrengen? Wat kost het ons en wat brengt het ons.

Laten we het zo eens bekijken: heel nuchter. *Als je blijft doen wat je altijd doet, blijf je krijgen wat je altijd krijgt.* Wie altijd rogge zaait, zal altijd rogge oogsten'. Nuchterheid gebiedt ons dus te zeggen: als we kerk blijven zoals we kerk zijn, zal de kerk verder leegstromen. We kunnen het ons niet permitteren om niet te veranderen, om niet los te laten, om niet op weg te gaan. Reken het zelf maar na!

‘Wat je afschaft krijg je nooit weer terug’ zeggen we nog wel eens in de kerk. En dat klopt. Maar daar staat tegenover: wie niet loslaat, wie niet zijn handen leeg maakt, kan ook het nieuwe niet ontvangen. Wat dat nieuwe is? Ik weet het niet. We kunnen het alleen maar ontdekken als we op pad gaan. Over twee weken, op zondag 23 september zullen we daar verder over nadenken en op 10 oktober zullen we daarover met elkaar in gesprek gaan. Maar boven dat zoeken staat dit seizoen het thema dat de kerkenraad koos: ‘Kerk in de Steigers’!

Waarom? Omdat adel verplicht! Omdat wat we hebben ontvangen kostbaar is, waardevol is. Omdat we die waardevolle schat in de handen van volgende generaties willen leggen. Omdat we het verplicht zijn aan onze kinderen en kleinkinderen. Omdat ook zij een plek moeten hebben waar de bijbel open gaat en het evangelie klinkt met haar boodschap van bevrijding. Omdat ook zij de vreugde leren kennen van het Koninkrijk van God. Omdat we van harte hopen dat zij in het jaar 2057 weer reden hebben voor een Jubileum, een feest.

Ik hoop dat het feest dan net zo mooi zal zijn als vandaag.

Amen